

Joan Francesc Mira: el reconeixement a un pilar de la cultura catalana

El lliurament dels Premis Nacionals de Cultura que concedeix el Consell Nacional de la Cultura i les Arts (CoNCA) va tenir un indubtable accent valencià. Al costat, d'un bon grapat de trajectòries reeixides, com la de l'editor Josep Cots, la fotògrafa Maria Espeus, el realitzador Albert Serra, l'actriu Emma Vilarasau o el cantautor Raimon, entre altres, aquesta institució va assenyalar el treball de l'escriptor, traductor i intel·lectual valencià Joan Francesc Mira.

Mira ja havia rebut prèviament el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes, l'any 2004, una data que sembla llunyana i que ajuda a entendre la dimensió de l'obra de l'intel·lectual. Malgrat la importància d'aquests i altres reconeixements precedents, cal valorar la transcendència i el significat d'una edició del Premi Nacional de Cultura que passarà a la història per haver posat el focus de manera ben intensa en el País Valencià.

Aquest darrer guardó ajuda a ponderar i difondre una trajectòria com la de Mira, l'abast i importància de la qual l'han conduït a aquest reconeixement. "Això que esteu fent avui és molt important", va obrir el foc l'escriptor en el seu discurs d'acceptació. "Un país que no reconeix la laboriositat, la capacitat i els molts anys de feina constant, com és el meu cas, va malament", reblà.

No patiu per l'infern

Posats a ressaltar alguna de les múltiples facetes de Joan Francesc Mira, la directora de la Institució de les Lletres Catalanes, Laura Borràs, va remarcar la seua decisiva tasca com a traductor de clàssics de la literatura universal, la tríada formada per *La divina comèdia* (2000) de Dante Alighieri, els *Evangelis* (2004) i l'*Odissea* (2011) d'Homer.

En en el cas de l'obra magna del Dant, Mira la va rellegir, amb interès renovat, durant el procés de confecció de la novel·la *Els treballs perduts* (1989). Aquell acostament donà peu a una traducció que actualitzava la que havia fet Josep

EVA GUILLAMET

El Premi Nacional de Cultura rebut la passada setmana per Joan Francesc Mira (València, 1939), rebla el clau d'una trajectòria dilatada com a traductor, escriptor i intel·lectual. Un dels reconeixements que palesa el seu estatut de pilar de la cultura catalana.

Per Xavier Aliaga

→ Maria de Sagarra durant els anys 30 i que havia quedat fixada en la dècada de 1950. El valencià va conservar l'estructura amb hendecasíl·labs, el ritme poètic intern, però va descartar la rima. La traducció meresquà el premi de la crítica Serra d'Or i el premi nacional de traducció del Ministeri de Cultura.

Engrescat, Mira mamprèn la traducció del grec dels *Evangelis*, volum que recollia els quatre —Marc, Mateu, Lluc i Joan—, els Fets dels Apòstols, la Carta de Pau als Romans i el Llibre de l'Apocalipsi. Quan se li deia que potser hi havia prou versions en català, la resposta era sempre la mateixa: “Perquè formen un llibre magnífic que el públic ignora, perquè les traduccions que hi ha no em fan el pes com a lector de literatura, i perquè estic convençut que la importància cultural de l'obra que coneixem com a Nou Testament mereix una versió nova i diferent. I aquesta és justament la qüestió, la diferència: es tracta, en efecte, d'una versió *literària* i no doctrinal ni dogmàtica, dels evangelis i d'altres textos neotestamentaris”, explicava l'erudit.

Pel que fa a la tercera pota d'aquesta tríada fonamental, l'*Odissea*, Mira optà per una opció estètica semblant a la de *La divina comèdia*, mantenint la versificació original —però renunciant a la rima. Es tractava, en tot cas, d'una operació agosarada perquè en l'imaginari intel·lectual planava la canònica traducció feta per Carles Riba. Les intencions del valencià, però, eren unes altres: “La manera de traduir de Carles Riba és extraordinària, però també crea molts obstacles per a un lector normal de literatura. Aquest és un fet objectiu i constatable. I com dic, al llibre, proposo llegir Homer com un text pròxim, sense entrebancs, diàfan i directe”, explicava en una entrevista. La traducció donà peu a no poques discussions filològiques, de vegades enceses, però el ben cert és que la magnífica versió de Mira era una entrada en català a l'obra d'Homer a l'abast d'un públic més extens.

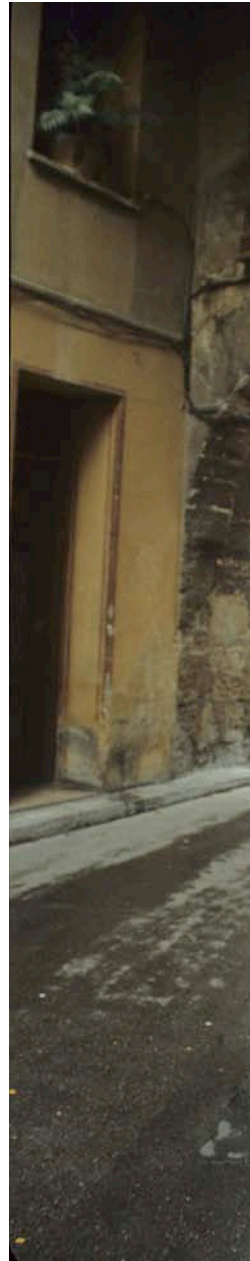
Comptat i debatut, el breu però ocurrent discurs d'acceptació del premi per part de Joan Francesc Mira girà al voltant d'aquestes tres obres. “M'agrada explicar que, després de llegir molt a fons i amb preparació de tot tipus, per exemple *La divina comèdia*, he arribat a la conclusió que no hi ha infern. No patiu, pequeu tranquil·lament, confesseu-vos, i ja està. Al purgatori es passa malament i, en definitiva, s'acaba. En el cel sí que hi vull creure. I, per tant, ho tinc claríssim”, digué a tall d'introducció abans d'especificar un hipotètic diàleg amb sant Pere a les portes del cel.

—I vostè què ha fet?

—Mire, he fet coses diverses, però sobretot he posat a disposició de milers dels meus conciutadans versions renovades i com cal en el moment

EL TEMPS

actual de les tres potes de la cultura occidental i europea, que és la nostra.

Un cabal que, en opinió de Mira, el faria mereixedor d'un sofà ben còmode “i escoltar Bach tota l'eternitat”. Decididament, els intel·lectuals saberuts també saben provocar un somriure.

Mira, el narrador

Sent important la tasca com a traductor, tal vegada Joan Francesc Mira hauria d'explicar a sant Pere que tampoc no és poca cosa la seua tasca com a narrador, inaugurada la dècada de 1970 amb obres ja aleshores referencials com el recull de relats *Els cucs de seda* (1975), un dels primers premis Andròmina dels Octubre. Escriptor prolífic, visitant de camps diversos amb l'excepció de la poesia, la seua trajectòria narrativa s'ha anat espaiant en el temps, però amb els anys ha acumulat gairebé una dotzena d'obres, algunes de gran rellevància, que el situen com un dels narradors en llengua catalana més respectats.

Un dels punts d'inflexió fou *Els treballs perduts*, esmentada adés, tot i que, segurament, l'obra que va consolidar per sempre el seu prestigi i reconeixement públics fou *Borja papa* (1996), una novel·la que cal inserir, d'una altra banda, en un projecte intel·lectual de gran abast per contextualitzar la trajectòria de la insigne famí-

EL TEMPS

Segurament, l'obra que va consolidar per sempre el seu prestigi fou 'Borja papa', un intent de contextualització de la família

Aquell *modus operandi*, el de fusionar la narració amb la reflexió i la cultura com a remor de fons, té reflex en una de les seues novel·les més importants, *El professor d'història* (2008), un dels seus llibres més sòlids des del punt de vista narratiu —l'escena que obri la novel·la és una de les imatges més colpidores sorgides de la seua ploma— però sense renunciar a la reflexió, en aquest cas una visió contemporània sobre la ciutat de València amb la dreta en el zenit del seu poder omnímode o omnívor. La novel·la serà reconeguda de nou amb diversos premis.

El recorregut narratiu per València es completa amb *El tramvia groc* (2013), unes memòries d'infantesa que escapen del to solemne i dolgut del catàrquic llibre anterior. El premi de la crítica dels escriptors valencians reconeixerà la qualitat i intencionalitat del text. Perquè encara no ho havíem dit: la literatura catalana disposa de narradors més dotats per contar històries que Mira, però pocs escriptors contemporanis han pogut assolir la dimensió de la seua prosa. Una narrativa, com la del seu admirat Claudio Magris, amb vocació europea.

El Mira cívic i intel·lectual

En el cas que, en una entrevista que esperem que tarde molt encara a produir-se, a sant pre aquesta relació d'indubtables mèrits literaris no li resulte impressionant, Mira sempre podrà exposar-li l'increïble full de serveis cívics i intel·lectuals, la tasca ingent en el camp de l'assaig i la recerca, els seus estudis i biografies sobre figures com els mateixos Borja, sant Vicent Ferrer o Vicent Blasco Ibáñez, aspectes que mereixerien unes pàgines a banda. O el seu ingent treball en el camp de les ciències socials, especialment de l'antropologia. Cal recordar en aquest sentit la seua etapa de formació a França, col·laborant en el Laboratoire d'Anthropologie Sociale de la Sorbona o la direcció de l'Institut Valencià de Sociologia i Antropologia social. Per no oblidar els seus nombrosos estudis en aquests camps. →

ELS TEMPS GUANYATS.

Dues imatges de Joan Francesc Mira corresponents a diverses èpoques. En aquesta pàgina, en un racó ben característic de la seua ciutat, el Portal de la Valldigna. A la pàgina 59, Mira durant el discurs d'acceptació del Premi Nacional de Cultura.

lia valenciana dels papes Alexandre VI i Calixt III, demonitzada i reduïda quasi a una caricatura maquiavèlica i venèria a causa del tractament que en feren autors com Victor Hugo. Aquesta obra va obtenir els Joan Crexells de l'Ateneu Barcelonès, el Premi de la Crítica dels Escriptors Valencians i el Premi Nacional de la Crítica de literatura catalana.

Purgatori (2003), guardonat amb el Sant Jordi, és un altre punt d'inflexió, una novel·la amb l'àncora fixada de nou en *La divina comèdia*, bé que les referències cultes serveixen de rerefons a una història. Un llibre que va obtenir una notable acollida i que li proporcionà el Premi de la Crítica Catalana.

GUARDONATS. Foto de família dels guardonats en els Premis Nacionals de Cultura: Raimon, Joan Francesc Mira, l'editor Josep Cots, la fotògrafa Maria Espeus, la Fundació Apel·les Fenosa, el compositor Hèctor Parra, el director del Saló del còmic, Carles Santamaria, el Secretariat de Corals Infantils de Catalunya, el cineasta Albert Serra, l'actriu Emma Vilarsau. Al mig, el president Carles Puigdemont. Baix, un altre moment del discurs de Mira.

→ Vessant erudit que després ha plasmat en un bon grapat de llibres i en in comptables articles en diverses publicacions, entre elles **EL TEMPS**: durant anys, el seu article setmanal, confeccionat sempre amb sentit de la prosa i de les innumera- bles connexions socials, polítiques i culturals que dominava, va tancar la revista.

Joan Francesc Mira, president d'Acció Cultural del País Valencià, fou un dels *quadres* que Joan Fuster va imaginar per dotar de volada cívica i cultural el País Valencià. Amb el temps, s'ha convertit en un pilar també de la cultura catalana. ●

ELTEMPS.CAT

EL MÉS LLEGIT

El negoci complicat de Sagalés a Eivissa i la jutgessa del sobreseïment provisional

La investigació de Quique Badia ha estat l'article més llegit de la setmana al web d'EL TEMPS. L'autor relata els tripijocs de l'empresa Sagalés a Eivissa per aconseguir diverses licitacions. Aquests negocis, a més, connecten amb el clan dels Matutes.

Ara bé, aquestes irregularitats han trobat un aliat inesperat. La jutgessa encarregada d'investigar els fets ha arxivat el cas de forma provisional. La magistrada, segons conta l'article, manté una bona relació amb els policies esquitxats pel cas del robatori a la família Matutes.

EL MÉS RECOMANAT

La conjura del jupetí roig

La notícia del web d'EL TEMPS més ben acollida per les xarxes socials ha estat una opinió de Sergi Tarín sobre la futura RTVV. A l'article, el columnista nascut al barri del Cabanyal (València) critica que els barems per contractar temporalment els tècnics i directius de la nova radiotelevisió pública valenciana privilegien els ex-treballadors i vulneren la normativa de contractació pública. Tarín, a més, fa un repàs per la trajectòria professional de l'actual directora general de l'ens, Empar Marco, i de la seua mà dreta, Esperança Camps. I censura les contradiccions de Marco i Camps en el seu llibre conjunt *Vertigen*, que tracta sobre l'extinta Canal 9.